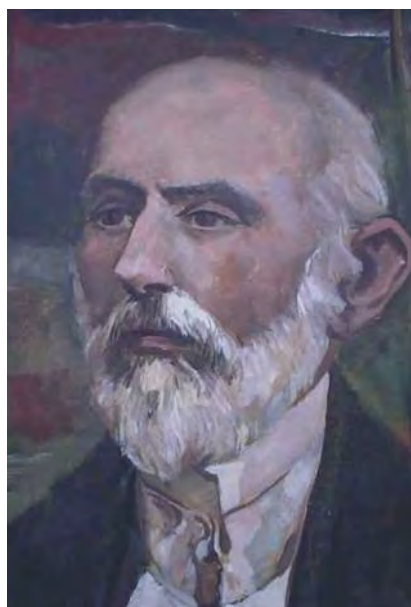

Podsećanje na one koji su ostavili neizbrisiv trag u istoriji Srbije

Društvo Sava, organizovalo je 18. juna izložbu pod nazivom "Znameniti Slovenci u Beogradu". Ispostavilo se da je izložba bila odličan povod da se celokupna javnost Srbije podseti Slovenaca koji su na različite načine doprineli da se afirmiše umetnost, stvaralaštvo, tehnologija, publicistika, itd. Svako podsećanje na znamenite Slovence u Beogradu je podsećanje na činjenicu da etničke razlike ne moraju biti i prepreke i da nam je veliki broj Slovenaca upravo pokazao i dokazao kako je moguće očuvati i razvijati sopstvene etničku kulturu i doprinositi društvu u kome su živeli. Iako je broj znamenitih Slovenaca u Beogradu verovatno veći iako će ih i u budućnosti verovatno biti još, Društvo Sava je predstavilo one koji su već postali neizbrisivi deo istorije.

Davorin Jenko

Bio je kompozitor i kapelnik Narodnog pozorišta u Beogradu. Rođen je 10. novembra 1835 u Dvorju kod Kranja, a umro je u Ljubljani 25. novembra 1914. Od rane mladosti uz školovanje, bavio se i muzikom. Muzičko obrazovanje stekao je u Ljubljani i Trstu. Kao pravnik u Beču,

takođe se bavio muzikom. Kada je 1895. osnovano "Slovensko pevsko društvo", Jenko je bio njegov prvi horovođa. Pravne nauke je napustio 1860. i otada se posvetio samo muzici. Iste godine u Beču je prvi put izvedena njegova pesma *Naprej*, koja je kasnije sa delovima pesme *Bože pravde*, bila deo himne Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Za horovođu Srpskog pevačkog društva u Pančevu izabran je 1863, odakle je 1865. prešao u Beograd gde je od 1871. bio kapelnik Narodnog pozorišta. Više od dvadeset godina celokupno muzičko delovanje Narodnog pozorišta bilo je vezano za ime D. Jenka. Postavši dirigent Srpskog narodnog pozorišta, stvara muziku za više od 80 pozorišnih komada („Dido“, „Seoska lola“, „Potera“, „Vračara“, „Pribislav i Božana“, „Markova sablja“ sa završnim horom „Bože pravde“ koja je kasnije postala srpska nacionalna himna) i nekoliko koncertnih uvertira („Kosovo“, „Milan“, „Srpkinja“, „Aleksandar“). Lit.: Enciklopedija Jugoslavije, 5

Prof.dr. Matija Ambrožič

Lekar, pedijatar, profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu. Rođen je u Hrasenicama kod Dobrove 24. II. 1889., a preminuo je u Beogradu, 15. jula 1966. Za vreme Prvog svetskog rata bio je uhapšen u Beču, pa je stoga nešto kasnio sa završetkom studija. Promovisan je 9. III 1918. U Beču je specijalizovao pedijatriju. U Ljubljani je 1923. god. osnovao zavod za socijalno-higijensku zaštitu odojčadi i majki. Za profesora pedijatrije na Medicinskom fakultetu u Beogradu, izabran je 1926. U Beogradu je osnovao Centralni zavod za zaštitu majki i dece, saradivao u organizaciji većeg broja dečjih ustanova. Osnivač je Klinike za pedijatriju, koja je pod njegovim rukovodstvom počela rad u jednom adaptiranom stanu. Ogromna je njegova zasluga za izradu projekta i izgradnju pedijatrijske klinike u Beogradu. Arhitekta prof. Milan Zloković je projektovao zgradu u smislu Ambrožičevih uputstava za potrebe dečje klinike. Ambrožič je na Klinici organizovao naučni i nastavni rad. Objavio je veliki broj naučnih radova iz oblasti pedijatrije. Za vreme Drugog svetskog rata bio je izvesno vreme u Banjičkom logoru.

Enciklopedija Jugoslavije. s. 1, 90; *Profesori medicinskog fakulteta u Beogradu od osnivanja do pedesetih godina XX veka*, Beograd 2003.

Edvard Rusjan

Rođen je 6. jula 1886. u Trstu, a preminuo je 9. januara 1911. u Beogradu.

Bio je prvi slovenački pilot i vazduhoplovni pionir i konstruktor. Konstruisao je prvi avion sa motorom Anazini od 28 KS i nazvao ga Z Edo I-dvokrilac. Prvi let je obavio 25. novembra 1909. godine kod Gorice. 1910. putovao je sa Mihajlom Merčepom u Pariz, po motor tipa Gnôme i elisu Integral i konstruisao avion jednokrilac. Tim avionom Edvard Rusjan je probno poleteo, na vojnom vežbalištu Črnomerec u Zagrebu, a zatim i javno. Godine 1911. zakazao je let u Beogradu. Pri dosta jakom vetru, poleteo je sa poljane u Donjem gradu ispod Kalemegdana i uspešno je preleteo zidine beogradske tvrđave i obleteo željeznički most na reci Savi. Usled pojačanog vetra i naglog zaokreta, avion se zatresao, preopterećeno krilo se odvojilo od trupa i palo u Savu. Ostatak aviona stropoštao se u jarak pored koloseka železničke pruge. Literatura: Biografski leksikon Slovenije

Jožef Plečnik

Arhitekt. Ljubljana, 23 I 1872 – 7. I 1957. Osnivač je moderne slovenske arhitekture. Učio je četiri godine zanatsku školu u Gracu, kao crtač u ateljeu za unutašnju opremu za firmu Miler. Prof. Vagner ga je primio na Umetničku akademiju i u svoj atelje u Beču. Otada počinje njegov veliki uspon, iako je dobijao ponude za rad u Beogradu, odlučio je da ostane u Pragu. Posle Prvog svetskog rata izveo je rekonstrukciju dvorca na Hradčanima u Pragu, gde je izabran za profesora kompozicije na Umetničkoj akademiji, ali je istovremeno prihvatio i poziv Ljubljanskog Univerziteta za mesto profesora arhitektonskog crtanja i kompozicije. Bio je redovni član Slovenska akademije znanosti in umetnosti, dopisni član Češke akademije u Pragu, Kraljevskog instituta engleskih arhitekata, Tehničke visoke škole u Beči i počasni doktor Ljubljanskog univerziteta. Između velikog broja njegovih sjajnih projekata

izdvaja se crkva – rotonda Svetog Antuna padovanskog u Beogradu.
Lit.: Enciklopedija Jugoslavije, 6, 511-512.

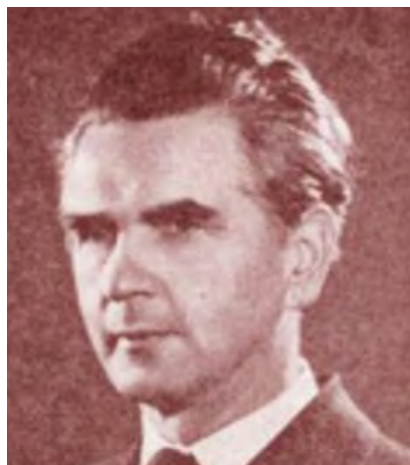
Majda Kurnik Slikarka

08. avgust 1920. Šale kod Velenja — 28. avgust 1967. Beograd. Učiteljsku školu završava u Ljubljani 1941. I kraće vreme je radila kao učiteljica u Petroči (Slovenija). Iste godine cela njena porodica biva proterana od strane Nemaca u Srbiju. Tokom 1942-1943. godine uči i slikarstvo u privatnoj umetničkoj školi Mladena Josića, u Beogradu. 1943. godine upisala je Akademiju za likovne umetnosti u Beogradu. S jeseni 1944. aktivno se uključuje u NOB, kao član likovne sekcije Propagandnog odeljenja I jedina žena slikar. Posle rata nastavlja slikarske studije u klasi prof. Ivana Tabakovića, Đorđa Andrejevića-Kuna, Koste Hakmana, Marka Čelebonovića i Mihajla Petrova. Postaje član ULUS-a 1951. godine. Jedan je od osnivača Beogradske grupe kojoj su pripadali pored nje i slikari: M. Maskareli, O. Kangrga, M. Mosijenkov, K. Divjak, Đ. Bošan i dr. Umrla je u Beogradu 1967. u 47. godini života.

Njeni radovi nalaze se u zbirkama, galerijama i muzejima u Srbiji i Sloveniji. Označavamo je kao slikarku izražajnog ekspresionizma, lirskog realizma, dramatičnog intimizma, a pred kraj života apstrakcije.

Literatura: Tijana Stojiljković

Mihovil Logar

Kompozitor. Rođen u oktobru 1902. u Rijeci, preminuo 13. januara 1998. u Beogradu. Gimnaziju završio na Sušaku 1921. Otišao je na studije arhitekture u Prag gde je uporedo studirao kompoziciju na Konzervatorijumu. Arhitekturu je napustio i upisao se na Majstorsku školu koju je završio 1926. Od 1927. radio je u Beogradu do 1945. kao profesor muzičke škole, a zatim kao profesor kompozicije na Muzičkoj akademiji. Bavio se i muzičkom kritikom. Logar je podjednako lako komponovao u različitim oblicima i žanrovima, tj. opere, simfonijska dela, klasičnu muziku, film-

sku muziku i masovne pesme, najčešće u živoj i brzom ritmici.. Njegove kompozicije iz perioda između dva svetska rata odlikovale su se ekspresionizmom, a kasnije dolazi do izražaja spontana inspiracija.
Lit.: Enciklopedija Jugoslavije, 5, 547.

Grof Ulrih II Celjski

Rođen je 16. februara 1406., a preminuo je 9. novembar 1456. u Beogradu. Budući da je bio rođak Barbare, žene ugarskog kralja Zigmunda, a od 1433., i zet srpskog despota Đurđa Brankovića, interesovao se za političke prilike u Ugarskoj, u nameri da preuzme najznačajniju ulogu na dvoru tadašnjeg kralja Ladislava. Pretendovao je i na bosansku kraljevsku krunu. Održavao je veze sa hercegom Stjepanom Vukčićem Kosačom kome je slao stručnjake za artiljeriju. Oktobra 1454., pridružio se protiv-turskom pohodu Janka Hunjadija po Srbiji.

U Ugarskoj držao se kralja Ladislava i despota Đurđa Brankovića, a protiv Janka Hunjadija. U panici koja je nastala prilikom dolaska velike turske vojske na Beograd, početkom jula 1456., Ulrih II je sledio primer kralja Ladislava i pobegao u Austriju u čemu nije bio usamljen. Kada je posle uspešne odbrane Beograda, u leto iste godine od kuge umro Janko Hunjadi, Ulrih II Celjski je postao prva ličnost Kraljevine Ugarske. Nosio je zvučne titule: grof Celja, Ortenburga i Šternberga, knez Rimsko – Nemačkog Carstva, kraljevski namesnik Ugarske, ban Hrvatske. Uz to bio je ujak ugarskog kralja i zet srpskog despota. To nije dugo trajalo. Ulrih II je svirepo ubijen u Beogradu 9. novembra 1456. od strane pristalica naslednika Janka Hunjadija, koji su takodje želeli da imaju odlučujuću ulogu na ugarskom kraljevskom dvoru.

Njegovom smrću ugasila se porodica celjskih grofova, jer su maloletna deca rođena u braku sa Katarinom Kantakuzi-

nom Branković umrla pre oba roditelja. Ulrihova udovica nije uspela da očuva celinu ogromnog muževljevog poseda.
Lit.: M. Spremić, *Despot Đurađ Branković i njegovovo doba*, Beograd 1994.

Vela Nigrinova – Augusta

Dramska umetnica

Rođena je u Ljubljani 14. novembra 1862., a preminula je u Beogradu, 31. decembra 1908. godine. Prvi put je nastupila u Ljubljani 1876., u Dramatičnom društvu. Članica Narodnog pozorišta u Beogradu bila je od 1882. Odmah su bile zapažene njene uloge tragičnih heroina i naivki. Tumačila je dramski teške uloge u delima, Šekspira, Safoa, Ebolia, Silera, Igoa, A. Dima Sina i Ibsena. U periodu od dvadeset pet godina uspešno je tumačila mnoge glavne uloge tadašnjeg repertoara. Kritika je zabeležila njen izraziti glumački dar, uzdržanu mimiku, scensku lepotu, kao i studioznu obradu uloga. Gostovala je uspešno na scenama Novog Sada, Zagreba, Ljubljane, Praga i Sofije, potvrđujući ne samo svoj lični, nego i umetnički renome tadašnjeg Narodnog pozorišta u Beogradu.
Lit. Enciklopedija Jugoslavije 6

Jurij Vega

Jurij Vega (Georg Freiherr von Vega), bio je matematičar svetskog glasa. Rođen je 23. marta 1754. u Zagorici kod Vačaha, a

umro je u Beču 26. septembra 1802. godine, pod nerasvetljenim okolnostima. Rođen je u seljačkoj porodici. Gimnaziju u licej pohađao je u Ljubljani. Od 1775. je navigacijski inženjer, a od 1780. bio je u vojnoj službi. Istakao se kao artiljerac prilikom opsade Beograda pod komandom maršala G. E. Laudona, kada je usavršio artiljerijsko oruđe tipa merzer i time doprineo osvajanju Beograda u austro - turskom ratu 1788-1791, poznatom i pod imenom Kočina krajina.

Za vojne zasluge dobio je najviše vojno odlikovanje orden Marije Terezije, a 1800. godine i nasledno baronstvo. Član Kranjskih staleža bio je od 1801. Bio je član nekoliko akademija nauka i naučnih društava tadašnje Evrope. Napisao je više dela iz oblasti matematike, među kojima su najznačajnije logaritamske tablice sa sedam i deset decimala, pod naslovom THESAURUS LOGARITMORUM COMPLETUS, Lipsiae (=Lajpcig), 1796.

O značaju ovog dela najbolje govori činjenica da je doživelo četrdeset izdanja na ruskom jeziku. Prevedeno je i na engleski, francuski, nemački, danski, holandski i dr. jezike.

Vegino ime ovekovečeno je tako što jedan krater na Mesecu nosi njegovo ime.

Lit.: Enciklopedija Jugoslavije 8, s. 470.

Vladislav Ribnikar

Vladislav F. Ribnikar je bio pokretač, novinar i urednik lista "Politika". Rođen je 13. novembra 1871. godine u Trsteniku, kao najstariji sin dr. Franje Ribnikara (Slovenca) i Milice rođene Srnić (Srpkinje iz Kostajnice). Vladislav se školovao u Jagodini, a zatim u Beogradu, gde je i diplomirao na istorijsko-filološkom odelu Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, 1892. godine. Po završetku studija otišao je na magistarske studije u Francusku. I kada je magistrirao u Parizu, na Sorboni, krenuo je za Nemačku, na doktorske studije u Berlinu, za koje je dobio državnu stipendiju.

Posle Majskog prevrata 1903. godine Vladislav se vratio u Beograd ponesen idejom o novoj državi. Po povratku je pod uticajem iskustava iz Francuske i Nemačke, želeo da dovede demokratiju i slobodu štampe u Srbiju, i tako 25. januara 1904. godine pokreće dnevni list „Politiku“. Kao urednik „Politike“ Vladislav je radio, od njegovog osnivanja 1904. godine do 1914, kada je poginuo 1. septembra, na frontu u zapadnoj Srbiji, kao učesnik Prvog svetskog rata. Posle njegove i smrti njegovog brata, novinu je preuzela Vladislavljeva supruga Milica koja je kasnije bila glavni stub „Politike“ i lično učestvovala i u njenoj rekonstrukciji.

Lit.: Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković", Digitalni repozitorijum

Zlatan Vauda

Rođen je u Pernici kod Maribora, 14. januara 1923., a preminuo je u Beogradu, 4. novembra 2010. godine. Bio je **kompozitor i dirigent, rukovodilac i dirigent Dečjeg hora Radio Televizije Beograd (1953-86)**.

Prvo muzičko obrazovanje je stekao u krugu porodice. Godine 1941. bio je prisiljen da zajedno sa porodicom napusti Sloveniju i utočište nalazi najpre u Gruži, a zatim u selu Stanovo kod Kragujevca. Samo igrom sudbine i spletom srećnih okolnosti je izbegao streljanje 21. oktobra 1941. godine u Kragujevcu. Nakon završetka rata upisao je studije Muzičke akademije u Beogradu, u klasi prof. Marka Tajčevića, odelukom kompozicije i dirigovanja.

Tokom 35 godina bio je dirigent i producent Dečjeg hora Radio televizije Beograd, a za to vreme hor je postigao visok izvođački nivo. Pod njegovim rukovodstvom hor je ostvario na stotine dela u fundus muzičke produkcije Radio Beograda. Učestvovali su na Bemusu, Dubrovačkim letnjim igrama... Napisao je više od dvesta kompozicija među kojima su opera 'Ježeva kuća', kantate, cikluse solo pesama (čuveći 'Pokošeni osmesi'), kamernu i instrumentalnu muziku (čuveći Sonata Brevis, kvarteti), horske kompozicije, Koncert za klarinet. Zlatan Vauda bio je aktivan član

Društva Slovenaca Sava u Beogradu, gde je više godina rukovodio muškim kvartetom Sava.

Zlatan Vauda je sahranjen u Aleji zaslužnih građana u Beogradu.

Literatura: Wikipedia, bilten Društva Slovenaca Sava u Beogradu

Bojan Stupica

Bojan Stupica je bio **reditelj i scenograf**. Rođen je u Ljubljani 1. avgusta 1910., a preminuo je u Beogradu, 23. maja 1970. godine.

Arhitekturu je završio u Ljubljani 1934. Sa Milanom Skrbinšekom i Savom Severovom osnovao je 1931. godine amatersko društvo "Obraznik". Od tada se bavi pozorištem kao režiser i scenograf.

Njegov rad kao režisera vezuje se za razne gradove Jugoslavije: Ljubljana, Skoplje, Split, Zagreb i Beograd, kada je zbog politike morao da napusti Ljubljanu došao je u Beograd. Početak rata 1941., zatekao ga je u Ljubljani, gde je uhapšen u julu 1941., a zatim deportovan u logor Gonars u severnoj Italiji. Posle rata najpre je radio u Slovenskog narodnog gledališću u Ljubljani. Kada je 1947. osnovano Jugoslovensko dramsko pozorište u Beogradu, bio je njegov umetnički direktor i prvi reditelj. Za vreme boravka u Ljubljani pre rata bavio se i glumom. Na mnogim evropskim scenama: u Moskvi, Budimpešti, Beču, Baselu, režirao je najpoznatija dela svetske i jugoslovenske literature. Od 1968. bio upravnik Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Projektovao je zgradu Ateljea 212 i malu scenu JDPa, koja je po njegovoj smrti dobila ime Bojan Stupica.

Lit.: Enciklopedija Jugoslavije 8, 203-204.

